

A Fővárosi Ítéltábla a Szabó Balázs Gábor Ügyvédi Iroda által képviselt felperesnek a Lajer Ügyvédi Iroda által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2015. november 11. napján kelt 30.G.41.226/2015/15. számú ítéletével szemben a felperes által előterjesztett fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 121.000 (százhuszonegyezer) forint + áfa ügyvédi munkadíjból álló másodfokú eljárási költséget. A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 440.000 (négy száznegyvenezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes módosított keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy a felek között 2007. február 28. napján kötött kölcsönszerződés és ugyanezen a napon kötött „ingatlan önálló zálogszerződés” a régi Ptk. 205. § (2) bekezdése alapján nem jött létre. Másodlagos kereseti kérelme annak a megállapítására irányult, hogy a zálogszerződés a régi Ptk. 251. § (1) bekezdése alapján semmis. Harmadlagos kereseti kérelme arra vonatkozott, hogy a bíróság állapítsa meg a kölcsönszerződés semmisségét a hitelintézetekről és a pénzügy vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (rég. Hpt.) 213. § (1) bekezdésének a), b), c) pontja és a régi Ptk. 239. § (2) bekezdése alapján. Negyedlegesen kérte a bíróságot, hogy állapítsa meg a kölcsönszerződés részleges érvénytelenségét, nevezetesen a kölcsönszerződés I/7., valamint II/9.14. pontjának semmisségét a régi Ptk. 209/A. § (2) bekezdése, valamint a 18/1999. Korm. rendelet 2. § d) pontja alapján. Kérte továbbá, hogy a bíróság a régi Ptk. 209/A. § (2) bekezdése és a 2014. évi XL. törvény (DH2) 37. § (1) bekezdése alapján nyilvánítsa érvényessé a kölcsönszerződést azzal, hogy az I/7., valamint a II/9.14. pontja semmis, azok nem jelentenek kötelezettséget.

Előadta, hogy a felek a kétnemű árfolyam biztosítását lehetővé tevő feltételt egyedileg megtárgyalták, erről megfelelő tájékoztatást kapott, így az a szerződés részévé vált. A kölcsönszerződésre ezért nem alkalmazható a DH2 törvény 37. §-ának (1) bekezdése. Az egyoldalú szerződésmódosítást szabályozó feltétel nem vált a szerződés részévé, arról ugyanis külön nem tájékoztatta a bank, a szerződés ezért sem tartozik a DH2 törvény hatálya alá. A kölcsönszerződés érvénytelenségének jogkövetkezménye körében igényét 0 forintban jelölte meg azzal az

indokolással, hogy a hivatkozott feltétel tisztességtelensége okán a feleknek egymás között elszámolási igénye nem keletkezik figyelembe véve a már teljesített szolgáltatások értékét.

Az elsődleges kereseti kérelme tekintetében arra hivatkozott, hogy a szerződés a kölcsön összegét csak forint pénznemben tartalmazza, a kirovó pénznemben, azaz svájci frankban nem, így a régi Ptk. 205. § (1) és 523. § (1) bekezdésének nem felel meg.

A másodlagos kereseti kérelem indokolásaként a régi Ptk. 251. § (1) bekezdésére utalt, amely szerint bírósági úton nem érvényesíthető követelés zálogjoggal biztosítása semmis, a perbeli jelzálogszerződés pedig semmis kölcsönszerződés, vagyis bírósági úton nem érvényesíthető követelés biztosítására jött létre. Ez a jelzálogszerződés semmisségét is eredményezi.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította, és kötelezte, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 269.240 forint perköltséget. Megállapította, hogy a felperes teljes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 660.000 forint kereseti illetéket az állam viseli.

Határozata ténybeli alapjaként rögzítette, hogy az alperes mint bank és a felperes mint adós által 2007. február 28. napján kötött „Szabadfelhasználású devizaalapú normál hitelkiváltásra és szabad felhasználásra” megnevezésű szerződés I/1. pontja szerint a szerződés típusa önálló zálogjog fedezet mellett nyújtott szabad felhasználású kölcsön (személyi kölcsön ingatlanfedezettel); célja hitelkiváltás és szabad felhasználás; jellege deviza alapú hitel; a hitelkeret összege 40.830 CHF; a jóváhagyott forint összeg (deviza alapú hitel esetén) 5.500.000 forint; a kölcsön összege deviza alapú hitel esetén 5.500.000 forintnak a szerződés hatályba lépésének napján érvényes, a magánszemélyekre vonatkozó devizavételi árfolyamon számított deviza-ellenértéke, de nem több, mint a hitelkeret összege (I.1.7.pont); a szerződés hatálybalépése 2007. március 5.; a kölcsön lejárat 2027. március 5.; a kamatperiódus hossza egy év; az első kamatperiódus kezdete hat hónap. Az I/1/14. pont értelmében a szerződés biztosítékaul a Budapesti 1-es számú Körzeti Földhivatalnál 88328/2/A/43-as számon nyilvántartott ingatlan szolgál. A szerződés II.9.14. pontja szerint a szerződésben nem szabályozott kérdésekre a vonatkozó jogszabályi előírások mellett a bank Általános Üzleti Feltételeit, Lakossági Üzletszabályzatát, mindenkor érvényes Kondíciós listáját és Hirdetményét fogadták el irányadónak. Rögzítették, hogy a szerződés megkötését megelőzően a bank átadta a felperes részére az itt felsoroltakat, amelyekben foglaltakat az adós magára nézve kötelezőnek ismert el.

A felek ugyanezen a napon „Ingatlan Önálló Zálogszerződés” megnevezéssel kötöttek szerződést a kölcsönszerződés biztosítékaként. A szerződés I.2. pontjában a hitelszerződés jellegét és lényegi feltételeit, elemeit ismertették. Az I.5.pont értelmében a hitelszerződésből eredő 40.830 CHF tőkekövetelés és részletezett járuléka, valamint a végrehajtás és egyéb jogérvényesítés költségei megfizetése biztosítására a bank javára önálló zálogjogot alapítottak a szerződésben megjelölt ingatlanon.

Az elsőfokú bíróság jogi indoklásában rögzítette, hogy a személyes meghallgatását követően felhívta a felperest, hogy a DH2 törvény 37. §-ának (1) bekezdésében foglaltak szerint az érvénytelenség jogkövetkezményeire vonatkozó határozott kereseti kérelmet az összecszerűsége is kiterjedően terjesszen elő. A felperes azonban nem kívánt újabb nyilatkozatot tenni, a bíróság ezért a DH2 törvény 37. §-ának (2) bekezdése alapján úgy tekintette, hogy a kölcsönszerződés érvénytelenségére irányuló kérelmet nem tartja fenn, ezért kizárólag a zálogszerződés és kölcsönszerződés létre nem jöttének, valamint a zálogszerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelmeket vizsgálta. Kifejtette, hogy a jogalkotó a deviza alapú kölcsönszerződéseket érintő több törvényt fogadott el a DH2 törvény mellett. Így a 2014. évi XXXVIII. törvényt (DH1), valamint a 2014. évi LXXVII. törvényt (DH3), amelyek a jelen peres

eljárásra és kölcsönszerződésre vonatkozóan tartalmaznak rendelkezéseket. A régi Ptk. 239/A. § (1) és 237. §-ához képest speciális rendelkezésként értékelhető szabályozást tartott indokoltnak a jogalkotó. A DH2 törvény 37. § (1) bekezdése értelmében a törvény hatálya alá tartozó szerződések esetén kizárólag a szerződés vagy egyes rendelkezései érvénytelenségének megállapítását – az érvénytelenség okától függetlenül – a fél csak az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására is kiterjedően kérheti a bíróságtól, ennek hiányában a keresetlevél, illetve a kereset érdemben nem bírálható el. A kétnemű árfolyam biztosítását lehetővé tevő feltétel egyedi megtárgyaltságára vonatkozó állítás a felperes személyes meghallgatása alapján nem bizonyított, mivel a felperes teljesen életszerűtlenül, kizárólag a vételi-eladási árfolyamot érintő rendelkezés tekintetében emlékezett konkrétumokra és a szerződéskötés körülményeire. Az elsőfokú bíróság utalt a 2/2011. (XII. 12.) PK vélemény 2. pontjának indoklására, amely szerint az egyedi megtárgyaltság ténye akkor állapítható meg, ha a fogyasztónak ténylegesen fennállt a lehetősége arra, hogy a szerződés feltételeit tartalmilag befolyásolja, amit a felperes személyes előadása nem támasztott alá. Ezt meghaladóan a felek között az alperes által igazoltan a DH2 törvény szerinti elszámolás megtörtént. Amennyiben a felperes – állítása szerint – az árfolyamrészről rendelkező szerződési feltételt egyedileg megtárgyalta volna az alperessel, nem lenne jogosult az elszámolásból fakadó visszatérítésre. Nem merült fel azonban arra vonatkozó adat, hogy a jogszabály alapján részére visszatérítendő összeg kapcsán olyan nyilatkozatot tett, hogy arra nem tart igényt. Így a felek közötti elszámolás okán is a kölcsönszerződés a DH2 törvény 37. §-ában foglalt szabály által előírt keresetmódosítás körébe esik. A felperes által előadott, 0 forintba hivatkozó nyilatkozat a 6/2013. PJE határozat 5. pontjához fűzött indoklás alapján a részletes, számszakilag ellenőrizhető, tételes elszámolásként nem vehető figyelembe, mivel azt a bíróság kellő indoklás hiányában nem tudja ellenőrizni, így az sem állapítható meg, hogy milyen okból nem keletkezik elszámolási igénye a felperesnek. Az a nyilatkozat pedig, hogy a részleges érvénytelenséggel érintett rendelkezések nem jelentenek kötelezettséget a felek számára, nem a semmisség jogkövetkezményét jelenti, hanem magának a semmisségnek a tartalmát, amely szerint az érvénytelen szerződési feltétel alkalmatlan bármilyen joghatás kiváltására, így abból kötelezettség sem keletkezhet.

Ezt követően az elsőfokú bíróság a felperesnek a fennmaradó elsődleges, a zálog- és a kölcsönszerződés létre nem jöttének megállapítására irányuló keresetét érdemben vizsgálta. Kifejtette, hogy ez a kereseti kérelem csak a Pp. 123. §-ában foglalt eljárásjogi feltételek fennállása esetén teljesíthető, ezért vizsgálta az ott rögzített feltételeket, azaz az alperessel szembeni jogvédelem szükségességét és a teljesítés követelésének a kizártságát. Osztotta az alperes álláspontját, amely szerint sem a zálogszerződés, sem a kölcsönszerződés tekintetében nem állapítható meg a semmilyen más módon nem biztosítható jogmegóvási szükséglet fennállása. A felperes létre nem jött szerződésnél a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerinti elszámolást követelhet, így nem állapítható meg a teljesítés követelésének a kizártsága sem. Emellett az elsőfokú bíróság kitért a felperes érdemi érvelésére, mely szerint a kölcsön, illetve a zálogszerződés tárgya egyértelműen nem meghatározott. A Kúria 6/2013. PJE határozatának indoklásából a III.1. pontot emelte ki utalva arra, hogy a deviza alapú hitelezés konstrukciója a régi Ptk. 231. §-ának, azaz a kirovó és lerovó pénznem közötti különbségtételből eredő követelményeknek felel meg. Ennek alapján mind a kölcsön, mind a zálogszerződés tartalmazza annak tárgyát, rendelkezései teljes mértékben megfelelnek a jogegységi határozat indoklásában foglaltaknak, így az elsődleges kereseti kérelmet megalapozatlannak találta.

A másodlagos, a zálogszerződés semmisségére irányuló kérelem körében kifejtette, hogy a Pp. 123. §-ában foglalt eljárásjogi feltételek fennállását nem kellett vizsgálnia, és nem terhelte a DH2 törvényben foglalt keresetmódosítás kötelezettsége sem a felperest, mivel a zálogszerződések nem tartoznak a törvény hatálya alá, továbbá a régi Ptk. 239/A. § (1) bekezdése lehetővé teszi kizárólag az érvénytelenség megállapításának kérését. Nem megalapozott azonban a régi Ptk. 251. § (1) bekezdésére történő felperesi hivatkozás, mivel a bírósági úton nem érvényesíthető követelések

körét a régi Ptk. 204. §-ának (1) bekezdés a)-c) pontjai határozzák meg, és ezek a perbeli esetben nem állnak fenn. A régi Ptk. 269. § (1) bekezdésében foglalt szabályok szerint zálogjog úgy is alapítható, hogy az a zálogtárgyat személyes követelés nélkül terheli. A másodlagos kereseti kérelem azonban a felek által megkötött főkötelelem, azaz a kölcsönszerződés járulékos kötelmét, a zálogszerződést támadta. A zálogszerződésből is kiderül, hogy azt a hitelszerződésben rögzített követelés biztosítására alapították, így az az alperes javára a kölcsönszerződésben meghatározott, vagy az alapján meghatározható követelésnek a biztosítására mint járulékos kötelelem jött létre. A korábbiakban kifejtettek szerint azonban a főkötelelem, a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelmet úgy kellett tekinteni, hogy azt a felperes nem tartja fenn. Így kizárólag a zálogszerződés semmisségének megállapítására irányuló kereset előterjesztése és fenntartása visszaélészerű joggyakorlást valósít meg, mivel ekként a felperes és az alperes közötti, egyébként hatályban lévő kölcsönszerződésnek kizárólag a biztosítékaul szolgáló járulékos kötelmet kívánja érvénytelenné nyilvánítani. A felperesi érvelés lényegében azon alapult, hogy a zálogszerződés semmissége a kölcsönszerződés semmisségéből ered, vagyis annak következménye. Mivel a bíróság a jogkövetkezményekre vonatkozó határozott kereseti kérelem előterjesztésének hiánya folytán úgy tekintette, hogy a felperes a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása iránti kereseti kérelmét nem tartotta fenn, a főkötelelem semmisségére irányuló petitum előterjesztése nélkül a járulékos kötelelem semmissége sem volt megállapítható.

Az ítélettel szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen annak megváltoztatását és a kereseti kérelemnek helyt adó határozat meghozatalát, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a régi Ptk. 251. § (1), 205. § (2), 200. § (2) bekezdését, a régi Hpt. 213. § (1) bekezdés a), e) pontját, a Pp. 123. § és 129. § f) – helyesen: 130. § (1) bek. f) – pontját. Megismételte az elsőfokú eljárás során is fenntartott álláspontját, miszerint a felek közötti egyedi megtárgyaltságra tekintettel jogkövetkezményt nem kellett kérnie, mivel ezt a szerződés létre nem jöttének megállapítására irányuló kereset nem is teszi szükségessé. A BH1991. 107. számában kifejtettekre figyelemmel elég hivatkozni az érvénytelenségre. Ennek általános jogkövetkezménye, hogy ilyen ügyletre nem lehet jogot alapítani, így jogszerűen jelölte meg a kért jogkövetkezményt. Vitatta az ítélet indokolásának azt a megállapítását, hogy a marasztalási per megindítása előtt nincs szükség arra, hogy a jogalap külön perben elbírálásra kerüljön, és kifejtette, hogy marasztalási keresetet terjesztett elő, amely marasztalás nem más, mint egy létre nem jött, illetve semmis kölcsönszerződés jogkövetkezményeként, kvázi marasztalás jelleggel a zálogszerződés érvénytelenségének a megállapítása. A marasztalás abban merül ki, hogy annak tűrésére kéri az alpereseket kötelezni, hogy a zálogszerződés semmis a kölcsönszerződés érvénytelensége folytán. Utalt a BDT2015. 361. szám alatt közzétett eseti döntésre, amely nem azt mondja ki, hogy nem lehet érvénytelen a zálogszerződés a kölcsönszerződés semmissége esetén, hanem azt, hogy ez nem automatikus, azaz a zálogszerződés semmisségét önmagában a kölcsönszerződés semmissége is okozhatja. Vitatta, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményét csak bírósági határozat alapján lehet alkalmazni, mivel több végrehajtási perben a végrehajtás megszüntetésére került sor arra tekintettel, hogy a kölcsönszerződés semmis volt figyelemmel arra is, hogy a semmisség megállapítására a régi Ptk. 234. § (1) bekezdése szerint külön eljárásra nincs szükség. Érvelése szerint a Pp. 123. §-ban foglaltak hiányában legfeljebb a per megszüntetésének, de nem a kereset elutasításának lenne helye a Pp. 129. § f) – helyesen: 130. § (1) bek. f) – pontja, és 157. § (1) bekezdése alapján. Hangsúlyozta, hogy nem állította az elsőfokú eljárás során, hogy bírósági úton nem érvényesíthető a perbeli kölcsönszerződés, hanem kizárólag a jogszabályba ütközés címén hivatkozott a régi Ptk. 251. § (1) bekezdésére. Hiányolta a szimmetria elvére történő hivatkozásának részletesebb indokolását. A 13/93 EK irányelv 6 cikkére és a Kúria PJE határozatára utalt, amely – álláspontja szerint – az elsőfokú bíróság téves szűkítő értelmezését nem támasztja alá. Iratellenesnek és

valótlannak találta a bíróság azon megállapítását, hogy a kölcsönösszege devizában van meghatározva, amit a szerződésben meghatározott időpontban a bank vételi árfolyamán kell átszámítani forintra. A szerződés 1.1. pontjából egyértelműen látszik, hogy forintot számítanak át CHF-re és a CHF-et folyósítják, másrészt nincs folyósítási időpont megjelölve, harmadrészt pedig a bank is úgy nyilatkozott, hogy ÁFSZ-nek minősül az árfolyamrést szabályozó és a kamatmódosító feltétel. Az elsőfokú a bíróság elmulasztotta továbbá a bizonyítási terhet a Pp. 164. § (1) bekezdésének megfelelően kiosztani, ami súlyos mulasztásnak minősül.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte lényegében annak helyes indokai alapján. Az elsőfokú eljárás során előadott álláspontjának változatlan fenntartása mellett arra hivatkozott, hogy a kölcsön és a zálogszerződés létre nem jöttének megállapítására irányuló kereseti kérelemre a régi Ptk. 239/A. § (1) bekezdése nem vonatkozik, így a felperesnek a Pp. 123. §-ban foglalt konjunktív feltételek fennállását kellett volna bizonyítania. Ezt erősíti meg a 2015. szeptember 28-án megtartott Országos Civilisztikai Fórumról készült emlékeztető tartalma is. A kölcsönszerződés érvénytelensége körében utalt a DH2 törvény 37. § (1) bekezdésére, amelyben foglaltaknak a felperes nem tett eleget, ezzel ignorálta azt a jogalkotói akaratot, amely arra irányul, hogy a devizahiteles jogviták mielőbb érdemben lezáruljanak. E körben a BH1991. 107. számú eseti döntés nem bír jelentőséggel, mivel az adott perben a semmisségre hivatkozás és a perindítási jogosultság viszonyát vizsgálta a Kúria. A perbeli zálogszerződés járulékos jellege a zálogszerződés 2.3. pontjából is következik, így a másodlagos keresetével a felperes a perbeli kölcsönszerződés biztosítékát kívánja „kiiktatni” az alapjogviszonyból eredő elszámolás rendezése nélkül. A felperes által a kölcsön összege kapcsán hivatkozott szimmetria elve tekintetében a Kúria 2/2012. PK véleményének 6.) és 2/2014. PJE határozatának 2.) pontjában írtak alapján hangsúlyozta az alperes, hogy ez az elv az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezésekre értelmezhető. A kölcsön összegét pedig a perbeli kölcsönszerződés az I.7. pontjában egyértelműen meghatározta a 6/2013. PJE határozatnak megfelelően. A folyósítási nap a szerződésben a felperes állításával ellentétben egyértelműen meghatározott volt a II.2.1. és I.8. pontokban.

A felperesnek a BH2015. évi 71. számú eseti döntésére történő érvelése körében nem vitatott tényként az alperes hivatkozott arra, hogy végrehajtási eljárás a felperessel szemben nincs folyamatban. Ebből következően végrehajtás korlátozása vagy megszüntetése iránt nem indíthatott volna pert. Továbbra is fenntartotta álláspontját, hogy a megállapítási kereset érdemi tárgyalásához a Pp. 123. § szerinti konjunktív feltételek fennálltát a felperesnek bizonyítania kellett volna. A megállapítási kereset egyik feltétele sem nyert bizonyítást. A felperes jelenleg sincs elzárva marasztalási keresete előterjesztésétől. Maga állítja, hogy a perbeli kölcsönszerződés nem jött létre, ebben az esetben pedig a szerződésre figyelemmel – létre nem jötte esetén – jogalap nélkül kifizetett pénzeszközöket, például a kezelési költséget, árfolyam kockázatból, árfolyamrésből, egyoldalú kamat- költség- és díjemelésből eredő teljesítéseket a régi Ptk. 361. § (1) bekezdése, 364. §, 360. § (1) bekezdése alapján visszakövetelhetné, azaz ezen tételek elszámolásából következően lett volna lehetősége marasztalási kereset előterjesztésére.

Az elsőfokú ítéletnek jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt, ezért azt az ítéletábra teljes terjedelmében vizsgálta felül.

A fellebbezés nem alapos.

A fellebbezés hatályon kívül helyezésre is irányult, az ítéletábra elsődlegesen ezt az indítványt vizsgálta, mert annak megalapozottsága az érdemi felülvizsgálatot kizárná. E körben megállapította,

hogy a későbbiekben kifejtettekre is tekintettel az elsőfokú bíróság nem követett el eljárási szabálysértést, a releváns tények körében a tájékoztatási kötelezettségét nem sértette meg, határozatát nem is bizonyítottság hiányára alapította. A felperesnek további bizonyítási indítványa nem volt, így a Pp. 252. § (2)-(3) bekezdése értelmében sem eljárási szabálysértés miatt, sem további bizonyítás lefolytatása érdekében nem volt indokolt a hatályon kívül helyezés. Erre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú ítéletet érdemben vizsgálta.

Az elsőfokú bíróság által megállapított, az érdemi döntéshez szükséges tényállás helyes, az ítélet tábla az érdemi döntéssel is egyetért az alábbi indokok alapján.

Az ítélet tábla mindenekelőtt rögzíti, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a felek közötti kölcsönszerződés a DH törvények (DH 1, DH 2) hatálya alá tartozik, mivel azt a felperes mint fogyasztó, az alperessel mint pénzügyi intézménnyel 2004. május 1. napját követően, 2007. február 28. napján kötötte, továbbá a szerződés II.2.1. és 6.3. pontja a DH 1 törvény 3. § (1), míg II.5.6. pontja a 4. § (1) bekezdése szerinti, az árfolyamrész alkalmazását, valamint az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő feltételeket tartalmazza.

A másodfokú bíróság maradéktalanul osztotta az elsőfokú bíróság indokolását az árfolyamrészre vonatkozó rendelkezés egyedi megtárgyaltságának hiányára vonatkozóan.

Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló okirati bizonyítékokat, valamint a felperes személyes meghallgatása során elhangzottakat az ítéletben is hivatkozott 2/2011. (XII.12.) PK vélemény 2. pontjában is foglaltakra figyelemmel helyesen és okszerűen értékelte. Teljes egészében osztotta az ítélet tábla azt az álláspontját, hogy a felperes indoklás és számszaki levezetés nélküli nyilatkozata, hogy a teljesített és kapott szolgáltatás értéke 0 forint, ennek okán elszámolási igénye nincs, nem felel meg a DH törvény 37. §-ában foglaltaknak. E körben a másodfokú bíróság csak utal az elsőfokú ítélet helyes indokaira.

Megalapozottan hivatkozott az elsőfokú bíróság arra is, hogy nem tekinthető a DH 2 törvény 37. § (1) bekezdése szerinti, a részleges érvénytelenséggel érintett rendelkezések tekintetében jogkövetkezményre vonatkozó kérelemnek az, hogy a bíróság az érvényessé nyilvánítás körében mellőzze a megjelölt rendelkezéseket, annak ítéletbeli deklarálásával, hogy azok nem jelentenek kötelezettséget a felek számára. A DH 2 törvény 37. §-ának egyértelmű rendelkezéséből megállapítható ugyanis az a jogalkotói szándék, hogy a fogyasztók a törvény hatálya alá tartozó szerződések tekintetében a szerződés teljes vagy részleges érvénytelenségéből eredő igényeiket teljes körűen, az érvénytelenség jogkövetkezményének levonására is kiterjedően kérjék, egyidejűleg kizárva a (2) bekezdés szerint is a régi Ptk. 239/A. §-a szerinti kizárólag megállapítási kereset előterjesztésének lehetőségét. Ez a részleges érvénytelenségre vonatkozó kereseti kérelmek esetén azt jelenti, hogy amennyiben a támadott szerződési feltétel alapján teljesítés történt, úgy a részleges érvénytelenség jogkövetkezményeként az érintett kikötés valóban kiesik a szerződésből, azaz sem a jövőben, sem a korábbiakra nézve nem jelenthet kötelezettséget a fél számára. Az érintett feltétel alapján teljesítő fél azonban a másik fél jogalap nélküli gazdagodására hivatkozással követelheti a kiesett feltétel alapján megfizetett összeg visszatérítését, vagyis van lehetőség a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összecszerűen megjelölt határozott kérelem előterjesztésére. Ezt az álláspontot képviselte a civilisztikai kollégiumvezetők 2015. november 9-10. napján tartott országos értekezlete is.

A fentiekből következően helyesen jutott arra a következtetésre az elsőfokú bíróság, hogy a felhívását követően tett felperesi nyilatkozatra tekintettel a DH 2 törvény 37. § (2) bekezdése értelmében úgy kellett tekinteni, hogy a felperes a harmadlagos és negyedleges kereseti kérelmeit,

azaz a kölcsönszerződés Hpt. 213. § (1) bekezdés a), b), c) pontjaira alapított semmisségének, valamint az egyes szerződési feltételek tisztességtelensége okán a szerződés részleges érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelmeit nem tartja fenn. Megalapozottan vizsgálta ezért kizárólagosan a zálogszerződés és a kölcsönszerződés létre nem jöttére, valamint a zálogszerződés semmisségére vonatkozó elsődleges és másodlagos kereseti kérelmeket.

A szerződések létre nem jötte körében vizsgálni kellett, hogy a Pp. 123. §-ában foglalt eljárásjogi feltételek fennállak-e. Az ítéletábra egyetértett az elsőfokú bíróság e körben kifejtett jogi álláspontjával, miszerint a konjunktív feltételek közül sem az alperessel szembeni jogmegóvás szükségessége, sem a teljesítés követelésének kizártsága nem állnak fenn. A megállapítási kereset Pp. 123. §-ában foglalt feltételeinek körében a felperes által megjelölt BH2015. 71 számú döntésre történő hivatkozás nem volt megalapozott. A felperessel szemben végrehajtási eljárás nem indult, és az iratokhoz csatolt kölcsönszerződést és önálló zálogszerződést a felek teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalták, így jelenleg nem állapítható meg, hogy olyan közjegyzői záradékolásra alkalmas okiratba foglalt követelés állna fenn, amelyre tekintettel az alperes végrehajtási eljárás megindítására lenne jogosult. A Pp. 123. §-ában foglalt feltételek hiányában szükségtelen a felperes érveinek érdemi vizsgálata, ezért az ítéletábra az elsőfokú ítéletnek az erre vonatkozó részét mellözi, a fellebbezés kapcsolódó érvelését pedig nem vizsgálja.

A másodlagos kereseti kérelmét a felperes lényegében a kölcsönszerződés érvénytelenségére, illetve létre nem jöttére alapította. Az elsőfokú bíróság ezt azzal utasította el, hogy kizárólag a zálogszerződés, mint járulékos kötelem semmisségének megállapítása a fő kötelem semmisségére irányuló petitum előterjesztése nélkül joggal való visszaélést valósít meg a Ptk. 4. §-a alapján. Az elsőfokú ítélet indokolását e körben az ítéletábra azzal egészíti ki, illetve pontosítja, hogy a kölcsönszerződést biztosító járulékos zálogszerződés érvénytelenségének a megállapítása iránti kérelmet tartalma szerint úgy kell tekinteni, hogy az a kölcsönszerződés érvényességének a vitatására is kiterjed. Enélkül ugyanis a járulékos zálogszerződés érvényessége nem állapítható meg, mivel a bíróságnak az alapjogviszonyt érintően is állást kell foglalnia az ítélet rendelkező részében. Így ha a kölcsönszerződés érvénytelenségét jelöli meg a felperes a keresete jogalapjaként, akkor a per szükségképpen a DH 2 törvény hatálya alá tartozik, és a speciális szabályozásra tekintettel a DH 2 törvény 37. § (1) bekezdése értelmében az érvénytelenségre irányuló kereset mellett annak jogkövetkezményei alkalmazására is kiterjedő, valamint az elszámolást érintő összecszerű kereseti kérelmet is elő kell terjesztetni. Enélkül kizárólag a zálogszerződés érvényessége nem vizsgálható. Ekként foglalt állást a Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Értekezlete a 2016. március 17-én tartott szakmai konzultációról készül emlékeztetőben.

A DH 2 törvény 37. § (2) bekezdésének utolsó fordulata tekintettel a jogkövetkezmény levonására is kiterjedő kereseti kérelem előterjesztése hiányában az elsőfokú bíróságnak úgy kellett tekintenie, hogy a felperes a kölcsönszerződés érvénytelenségére irányuló kereseti kérelmét nem tartja fenn, ezért a jelzálogszerződés érvénytelensége sem volt érdemben vizsgálható. Tévesen hivatkozott a felperes a fellebbezésében arra, hogy ebben az esetben a per megszüntetésének és nem a kereset elutasításának volt helye, mivel maradt a DH 2 törvény 37. § (2) bekezdésének alkalmazása esetén is olyan kereseti kérelme, a zálogszerződés és kölcsönszerződés létre nem jöttének megállapítása, amelyet a bíróságnak érdemben kellett vizsgálnia.

A felperes fellebbezésében hivatkozott eseti döntések a fentiek miatt a perbeli jogvitában nem alkalmazhatóak, a felperes álláspontját nem támasztották alá. Téves az a hivatkozása is, hogy a szerződések semmisségének megállapítására a régi Ptk. 239/A. § (1) bekezdése alapján lehetőség van. E rendelkezés analógia útján sem alkalmazható tekintettel arra, hogy kizárólagosan a szerződés

érvénytelenségének a megállapítására vonatkozik, a felperes pedig a kölcsön és zálogszerződés létre nem jöttének megállapítását kérte.

A kifejtettekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján – kiegészített és részben módosított indokolással – hagyta helyben.

A sikertelen fellebbezésre tekintettel a Pp. 239. §-a folytán alkalmazandó 78. § (1) bekezdésére figyelemmel kötelezte a felperest a jogi képviselővel eljáró alperes javára a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) és (5)-(6) bekezdései alapján a másodfokú eljárás kisebb munkaterhére tekintettel mérsékelt összegben megállapított ügyvédi munkadíjból álló másodfokú eljárási költség megfizetésére. A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt, az Itv. 46. § (1) bekezdése szerint megállapított 440.000 forint le nem rótt fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján a felperes helyett az állam viseli.

Budapest, 2016. év június hó 23. napján

. Sándor Ottó s.k.
a tanács elnöke

dr. Buglyó Gabriella s.k.
előadó bíró

. Ócsai Beatrix s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

bíróági tisztviselő